

Күңелле татар теле

1 класс

Татармультфильм

ИЗДАТЕЛЬСТВО
«Татармультфильм»

+CD

УДК 811.512.145(075.2)(=161.1)
ББК 81.2Тат-922
К91

КУҢЕЛЛЕ ТАТАР ТЕЛЕ

Р.З. Хайдарова, Н.Г. Галиева

Учебник по татарскому языку и литературному чтению для русскоязычных учащихся 1 класса четырехлетней начальной общеобразовательной школы

Решением № 3 от 13.04.2012 Республиканского экспертного совета по учебным изданиям Министерства образования и науки Республики Татарстан рекомендуется к изданию с грифом «Рекомендовано Министерством образования и науки Республики Татарстан»

На основе концепции коммуникативной технологии Е.И. Пассова

К91 Татарский язык. 1 класс: учебник для общеобразовательных учреждений с прил. на электрон. носителе / Р.З. Хайдарова, Н.Г. Галиева;
Изд-во «Татармультфильм». — К. : Татармультфильм, 2012 — 100 с. : ил. —
(Куңелле татар теле). — ISBN 978-5-9903561-1-5.

ISBN 978-5-9903561-1-5

УДК 811.512.145(075.2)(=161.1)
ББК 81.2Тат-922

© Издательство «Татармультфильм», 2012
© Художественное оформление.
Издательство «Татармультфильм», 2012
Все права защищены

Р.З. ХӘЙДӘРОВА, Н.Г. ГАЛИЕВА

КУҢЕЛЛЕ ТАТАР ТЕЛЕ

ДУРТЪЕЛЛЫК БАШЛАНГЫЧ ГОМУМИ БЕЛЕМ БИРУ
МӘКТӘБЕНЕҢ 1 НЧЕ СЫЙНЫФЫ ӨЧЕН ТАТАР ТЕЛЕ
ҺӘМ ӘДӘБИ УКУ ДӘРЕСЛЕГЕ
(РУС ТЕЛЕНДӘ СӨЙЛӘШҮЧЕ БАЛАЛАР ӨЧЕН)

КАЗАН
«ТАТАРМУЛЬТФИЛЬМ» НӘШРИЯТЫ
2012

Эйдәгез танышабыз! Давайте познакомимся!

Синёң исемёң ничек? Как тебя зовут?

Мин — Оля.

Мин — Алсу.

МИН — Я
СИН — ТЫ

бу — это, эта, этот
ул — он, она, оно

Мин — Гали.

Кем? — Кто?

Мин — Алсү.

Нэрсэ? — Что?

Бу — күбэлэк.

Бу — Акбай.

Бу — песі
(мэчэ).

слово + **-мы/ -ме** = ?

эйэ — да
 юк — нет
 тугел — не

— Син Олямы?
 — Эйэ, мин — Оля.

— Син Сvéтамы?
 — Юк, мин Сvéта тугел.

- Исэнме, Саша!
- Исэнме, Айдэр!
- Хэллэр ничек?
- Рәхмэт, яхшы.
- Ёйде уйныйбыз.
- Ёйде.

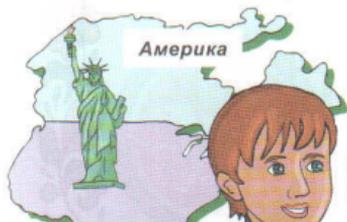
Син кáйда яшiсең?
Где ты живёшь?

Мин Татарстанда яшым.
Я живу в Татарстане.

Син кáйда яшiсең?

Мин — Сэм.

Мин — Кэт.

Мин — Сáша.

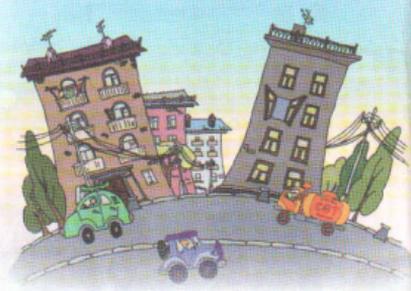
Мин — Мафúта.

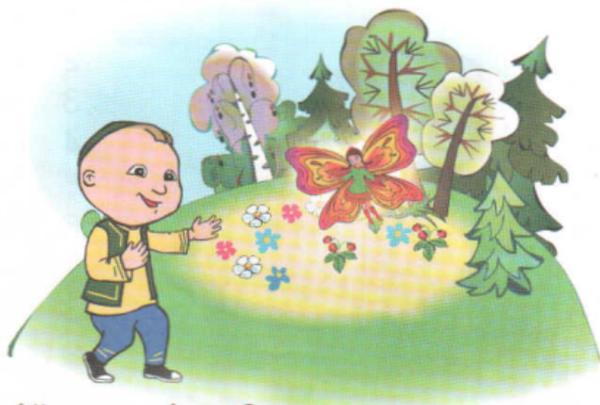
Мин — Азáт.

— Мин авылдá яшiм.

— Мин шəһəрдé яшiм.

- Син кáйда яшiсең?
 - Мин урмандá яшiм. Ә син кáйда яшiсең?
 - Мин авылдá яшiм.
-

- Селáм!
- Селáм!
- Син кéм?
- Мин — Гали. Мин авылдá яшiм.
- Ә мин — Акбáй. Әйдө бергé уйныйбыз.
- Әйдө!

Ничә? Сколькo?

- 1 — бер
- 2 — икe
- 3 — eч
- 4 — дүрт
- 5 — биш
- 6 — алты
- 7 — жиде
- 8 — сигeз
- 9 — тугыз
- 10 — ун

- Сиңа 6 яшьме?
— Юк, миңа 7 яшь.

Аа < [a°] ал-ма
 [a]

ал-ма

Нэрсэ? Нэрсэлэр? Что?

-лар/ -лэр, -нар/ -нэр

Әә

ә-ні

ә-ті

ә-төч

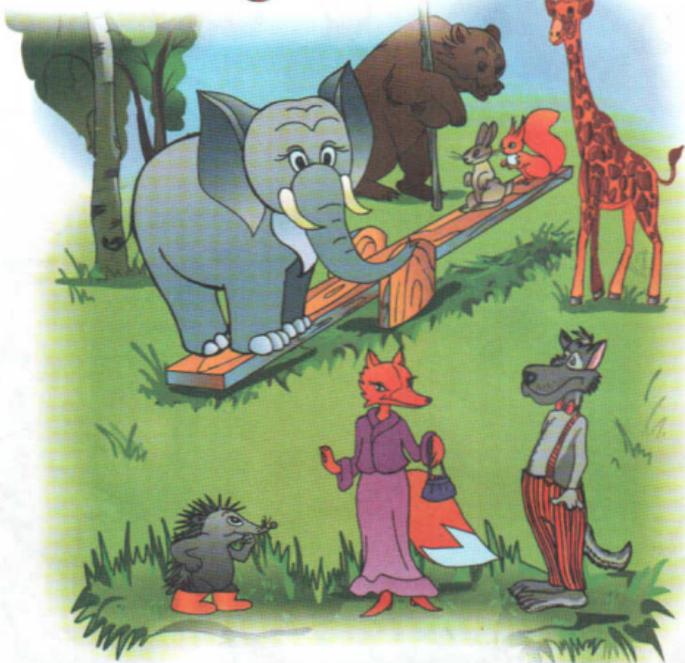
Кем? Кто?

- Исәнме, Шүрәлә!
- Исәнме, Былтыр!

- Хәлләр ничек?
- Рәхмәт, яхшы.

О о $\left\{ \begin{array}{l} [\text{õ}] \\ [\text{o}] \end{array} \right.$ КОШ
 ПО-МИ-ДОР

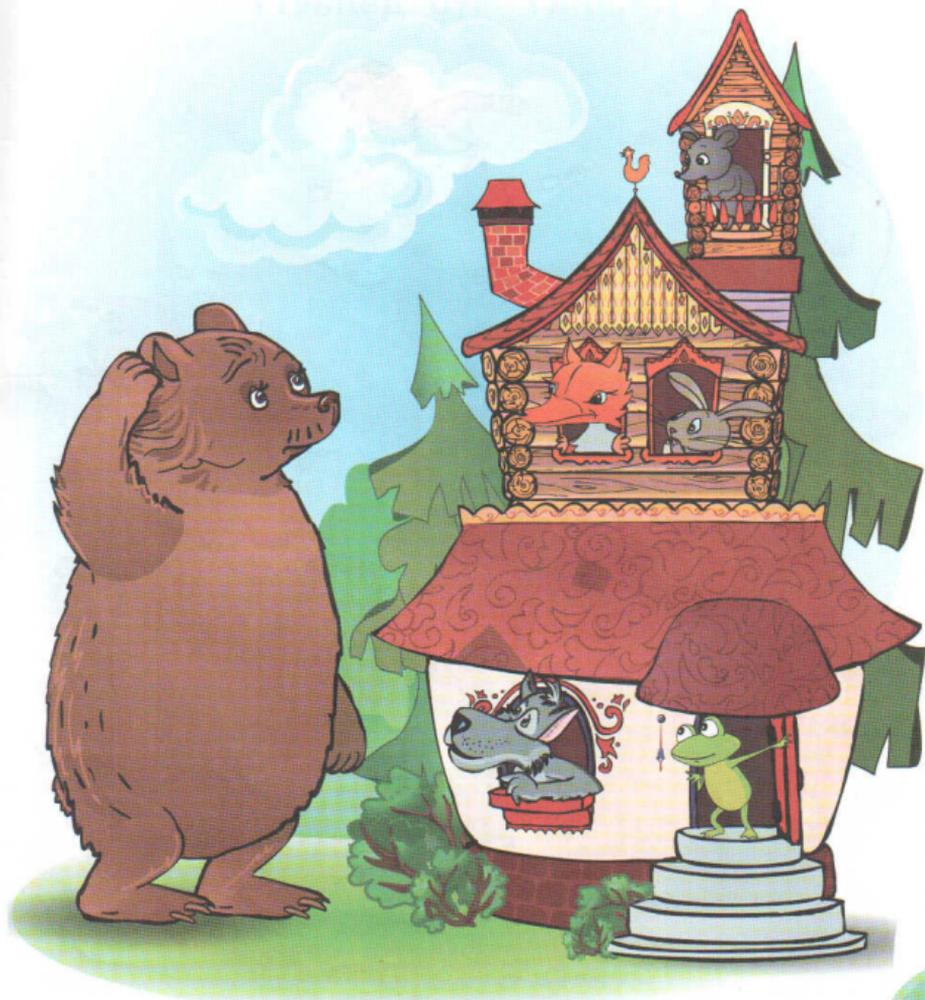
Нинди? Какой?

Ө ө

өч өй

Теремкәйдә кем яшй?
Кто в теремке живёт?

Нн

си-ңа ми-ңа Н

Спорт бәйрәмэ.

Нйшли? Что делает?

сикерэ

йөгерэ

йөзэ

Ии

Ыы < [ы] [ы]

23-24

Спортивный праздник.

Уу

у-ра́м

ур-ма́н

коя́ш

алмага́ч

сандуга́ч

Уу

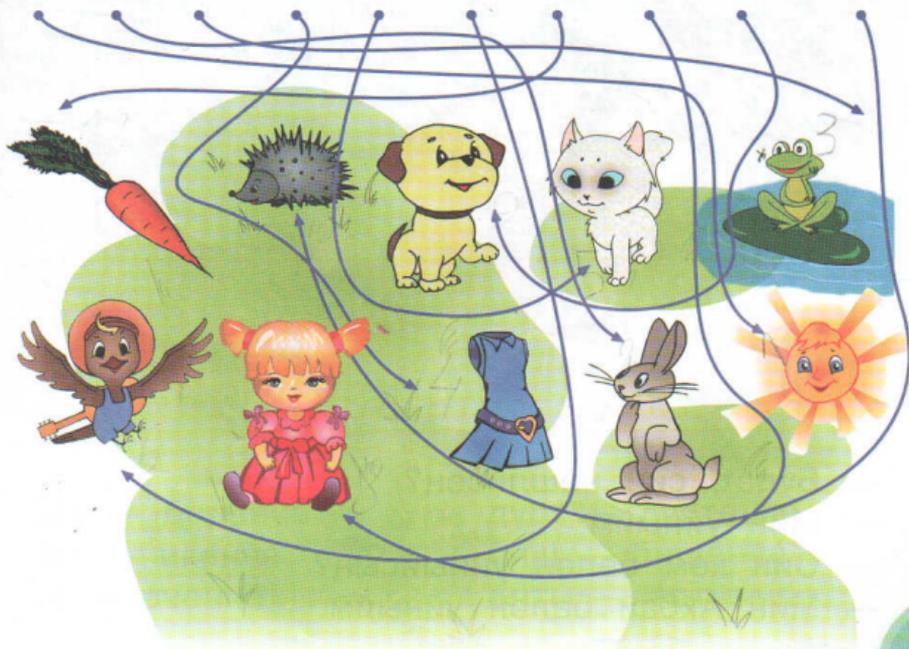
үр-дэк бү-рэ

Сузыклар. Гласные.

твёрдые	[a°, [a]	[ö]	[y]	[ы]	[ый]
мягкие	[ә]	[ө]	[ү]	[э]	[и]

Ничә? Сколько?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Тт

туп

Лл

Әтí килé. Әнi килé. Ләлé килé.

Нiшлисeң? Чтo делaeшь?

мин уйныйм — я играю
син уйныйсың — ты играешь
ул уйный — он играет

- Булат, син нiшлисeң?
- Мин уйныйм.
- Син кeм белeн уйныйсың?
- Мин Акбáй белeн уйныйм.

Кк < [к]
[к]

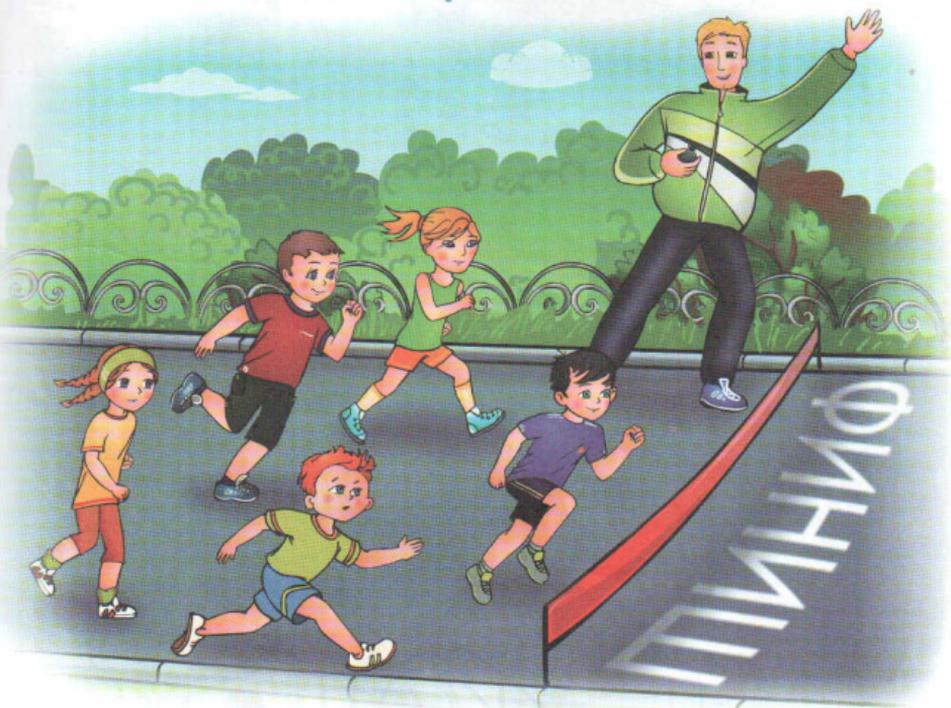
кул кал
көн кил

[к] ? [к]

Кем беренчэ килэ?

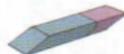

бер — беренчэ
икэ — икенчэ
өч — өченчэ

дүрт — дүртенчэ
биш — бишенчэ
алты — алтынчы

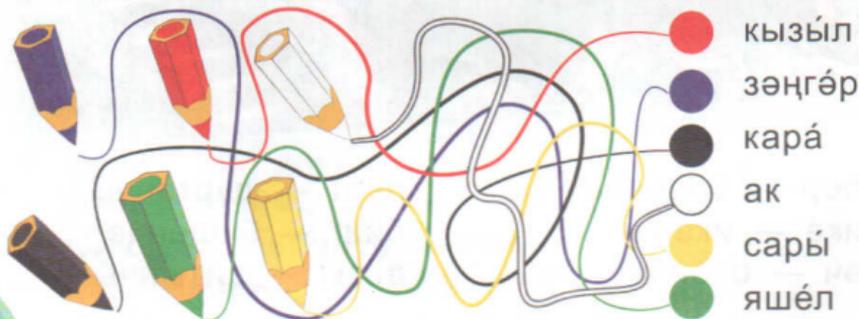
... — ...

Мм

?

карандаш каләм бетергеч дәфтәр китәп

Сс

сок су

МИН — Я

СИН — ТЫ

МИҘА — МНЕ

СИҘА — ТЕБЕ

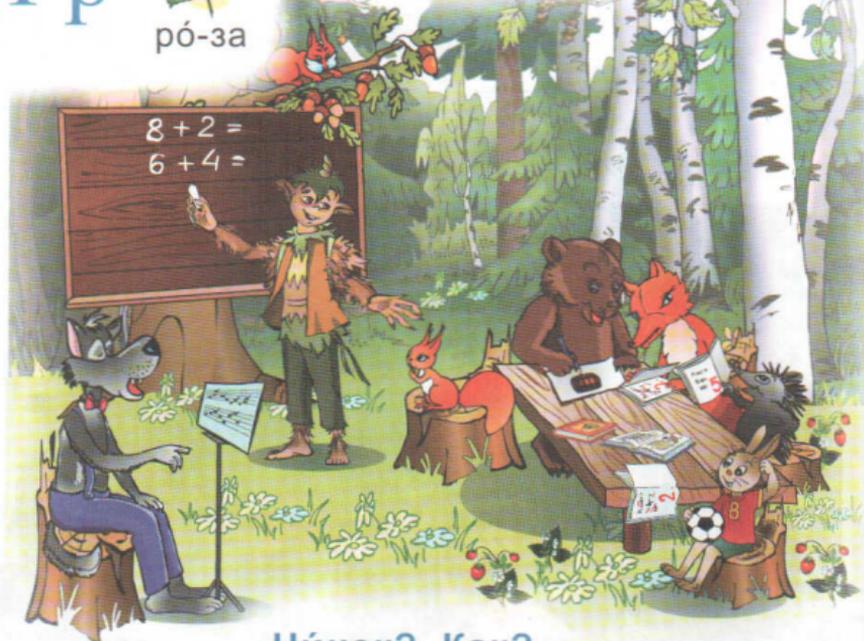
- Миңа китáп бiр элe.
- Мә китáп.
- Рәхмэт!

Рр

ро-за

Без дәрестэ.

Ничек? Как?

- Син ничек укыйсың?
- Мин яхшы укыйм.
- Син ничек язасың?
- Мин матур язам.

Мин

алам.

Син

аласың.

Ул

ала.

Нина

яхшы

укий.

чиста

Марат

язá.

Кайда? Где?

өстөл

такта

урындык

мәктөп

-дә

-да

-та

-тө

гласные	твёрдые	-да
	мягкие	-дә
согласные	звонкие	-да/ -дә
	глухие	-та/ -тө

Йорт хайваннары һәм кошлары.

Вв < [w]
[в]

а-выл ва-гон

Кайда? Где?

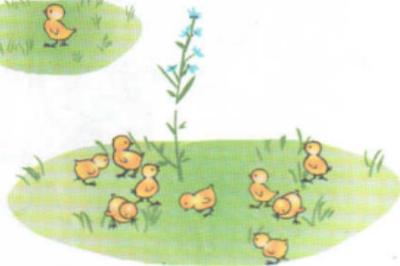
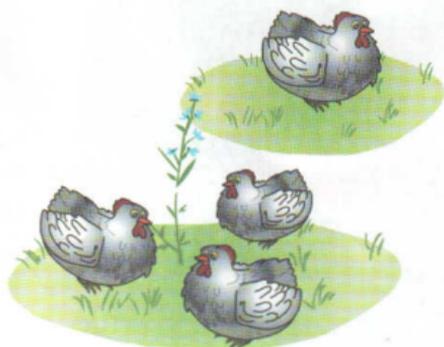

-да/ -дә
-та/ -тә

-лар/ -ләр

Гг < [г] Илгиз Илгизгэ
 [Ғ] Гали Галигэ

Кая? Куда?

[-қа]/ [-кә] [-ға]/ [-гә]

Кая барá? Куда идёт?

- Исэнме, Былтыр!
- Исэнме, үрдэк дус!
- Син кая барасың?
- Мин урманга барам.

Нэрсэ?
Кая?
Кем?
Кэмгэ?

урман
урман-га
Оля
Оля-га

күл
күл-гэ
Лелэ
Лелэ-гэ

Мин
Син
Ул

... ?

барам.
барасың.
барá.

Дд

Динэ,

Дамир

баралар.

урманга

- Син кая барасың?
- Мин урманга барам.

- Гали, син нерсе яратасың?
- Мин перемеч яратам. Э син нерсе яратасың?
- Мин кәбесте яратам.

- Былтыр абый, син кайдан кайтасың?
 — Мин урманнан кайтам.

Кайдан? Откуда?

-дан/ -дөн -тан/ -төн -нан/ -нөн

Азат

-дан

-дөн

-тан

-төн

кайтá.

Бб ба-ра́
бү-лэк

Булáт

бассейнга

барá.

Гали кáйда?
Гали где?

Гали кáйдан чыгá?
Гали откуда выходит?

Гали кáя барá?
Гали куда идёт?

Нинди сүз?

а К Н
з к а

а Б у

Пп

Павел

пóчтага

барá.

- Сэлám, Былты́р!
- Сэлám, почта́льо́н Пéчкин!
- Син кáя барáсың?
- Мин пóчтага барáм.
- Мíн дэ пóчтага барáм.

Кáя?

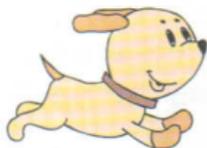
Кáйда?

Кáйдан?

Ээ < [э]
[э]

экрáн > ? < [э]
эт > ? < [э]

Акбáй.

Бу — Акбáй. Ул — мату́р эт.
Акбáй сикерэ, йөгерэ, уйный.

- Син кэм?
- Мин — Гали.
- Ө мин — Акбáй.

минэм этэм — моя собака
синэң этэң — твоя собака

- Синэң этэң бáрмы?
- Минэм этэм юк.
- Ёйдө бергэ уйныйбыз.
- Ёйдө.

Йй

Ее

[э]
[йэ]
[йы]

48-49

й...герэ

й...кльй

й...мырка

й...зэ

?

о
ө

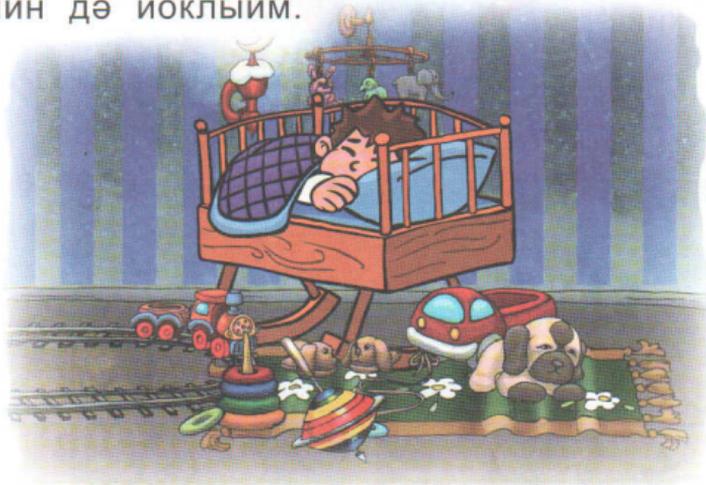
песі [п...си]

тиён [ти...н]

елга [... лға]

Без йокльйбыз.

Әни йокльй. Әти йокльй. Бәби йокльй.
Мин дә йокльйм.

Тыныч йокы!

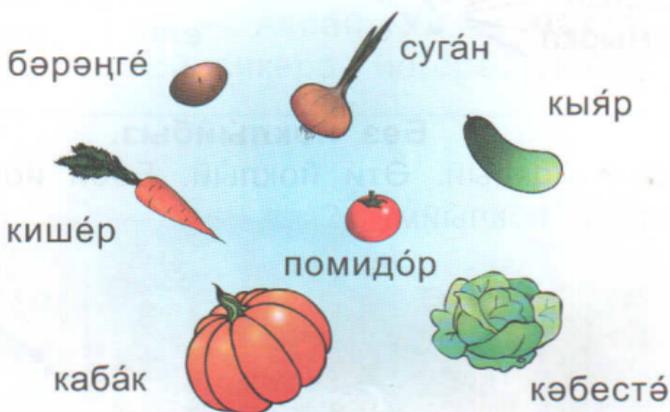
- Тыныч йокы әнигә!
- Тыныч йокы әтигә!
- Тыныч йокы үземә!
- Тыныч йокы күземә!

Бакчада. В огороде.

Яшелчэлэр. Овоци.

Жж

жи-раф жур-нал

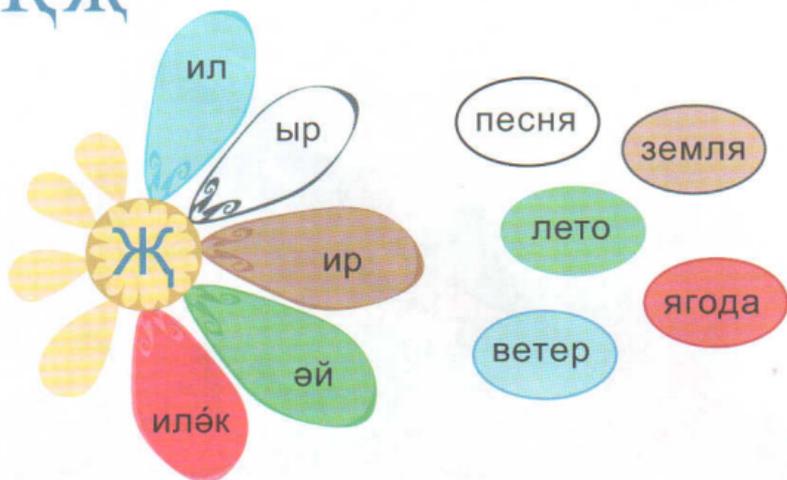

бәрәңгэ...	?	-нар
кыяр...	?	-лар
суган...		-лэр

яратá.

Жж

Син нәрсә яратасың?

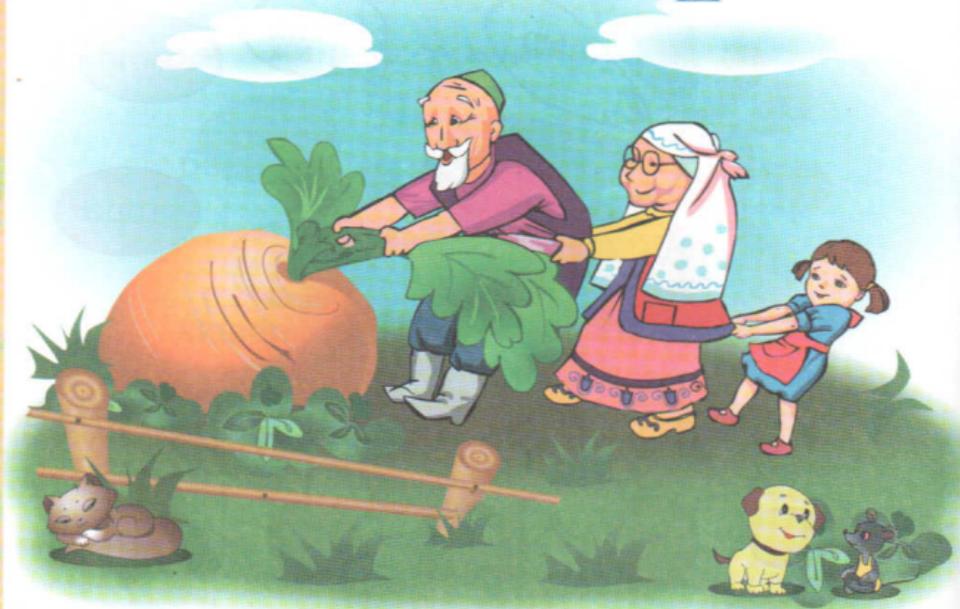

Жәмил $\left\{ \begin{array}{l} \text{жиләк} \\ \text{кишәр} \\ \text{чәчәк} \end{array} \right. \text{жыя.}$

Бәр алма, икә алма,
 Өч алма, дүрт алма,
 Биш алма, алты алма,
 Жиде алма, сигез алма,
 Тугыз алма, үн алма —
 Кызыл алма!

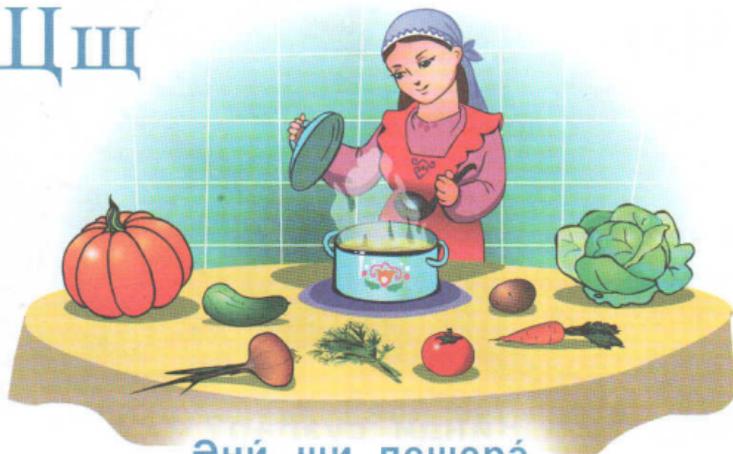
ШШ

К Н
а а
Ш Л

Бабай шалкан тартá.
Шалкан чыкмый да чыкмый.

«Әбi, кiл әле тизрәк,
Шалкан тартыргá кирәк!».
Тартáлар да тартáлар
Шалканны икәү алар.

«Кызым, кiл әле тизрәк,
Шалкан тартыргá кирәк».

Әні щи пешерэ.

Щидэ

бар.

Мин щи яратám. Щи бiк тэмлэ. Ә син щи яратáсыңмы?

яратám — люблю
яратмыйм — не люблю

- Син яратáсыңмы?
- Әйэ, яратám.
- Ә яратáсыңмы?
-

Чч

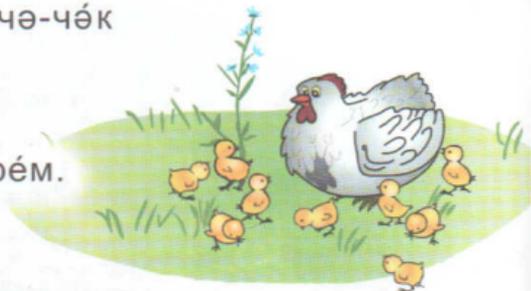

че-би

чә-чәк

Чеп-чеп, чебиләрәм,
Минәм нәни чебиләрәм.

Нинди сүзләр?

ӘТ
Ч Ә

Ы а К
Р К
Ы Ч

Кая?

Кайда?

Кайдан?

Бакча... барам. Бакча... эшлим. Бакча... кайтам.

— Ләна, сезнең бакча бармы?

— Әйе, безнең бакча бар.

— Бакчада нәрсәләр үсә?

— , , .

— Ә үсәме?

— Үсә.

Гали сү сибé. Гали эш яратá.

— Гали, син яхшы малáй.
Мө сиңá төмлé алмá.

— Рэхмэт, алмагáч. Мин
алмá яратám.

-лар/ -ләр
-нар/ -нәр

Хх

хат

Көн нинди?

салкын — салкын түгел
 кар ява — кар яумый
 буран — буран юк

— Азат, эйдө урамга чыгабыз.
 — Э көн нинди?
 — ...

Хат.

Исэнме, Кыш бабай!
 Безгө кунакка кил. Миңа
 бүлөк алып кил.

Кóля

Кыш бабай шәһәргә килә.

Кыш бабай, Кыш бабай!
Ул безне яратá.
Ул безгә күп итеп
Бүләкләр таратá.

- Кóля, эйдә урамдá уйныйбыз.
- Көн нинди?
-

Фф

Без

футбóл

уйныйбыз.

чаңгы

чанá

тимераяк

шу — катайся
 шу + á = катается

Мин шу-á-м.
 Син шу-á-сың.

Син шу-á-сың-мы?
 Ул шу-á.

— ... ?

— Минém чаңгым юк.

Цц

Цірка

бик

күңеллэ.

Кая?

Кайда?

Кайдан?

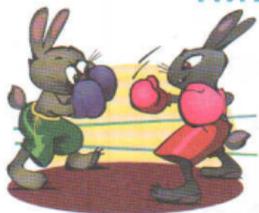

Кóля таугá
барá.

Кóля таудá
чаңгы шуá.

Кóля таудáн
кайтá.

Нішли? Что делает?

- Діма, син футбол яратáсыңмы?
— Әйе, мин футбол яратáм.

Яя < [йа°], [йа] яңа яшэл куян
 [йә] [йа°ңа] [йәшэл] [қуйан]

мин барám — я иду
 без барáбыз — мы идём
 Яңа ел — Новый год
 бәйрэм — праздник

Бүгэн Яңа ел бәйрәмэ. Мин бәйрәмгэ барám. Бәйрәмгэ Алсу да барá. Без бәйрәмдэ уйныйбыз, жырыйбыз, бийбез.

Мин

(кяя?) бәйрэм...
 (кайда?) бәйрәм...
 (кайдан?) бәйрәм...

? барám.
 уйныйм.
 кайтам.

Юю < [йу]
[йү]

юл [йул]

юкә [йүкә]

70

- Юра, син кая барасың?
- Мин бәйрәмгә барам.
- Бәйрәм кайда була?
- Бәйрәм мәктәптә була.

Мин

жәй көне

кыш көне

?

уйныйм.

- Юля, әйдә тауга барабыз.
- Бүгән көн нинди?
- Бүгән салкын түгел, жил юк.

Ъ яшь

Ъ

куляулык

- Оля, сиңа ниçә яшь?
- Миңа 8 яшь. Ә сиңа?
- Миңа 7 яшь.
- Илья, сиңа 10 яшьме?
- Юк, миңа 9 яшь.

— Олэг, синең бармы?

— Бар.

— Синең нинди?

— Минем чанам

Ә синең нинди?

— Минем чанам

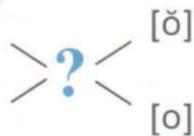
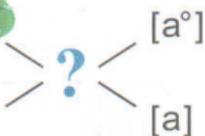
Мин

өй...
урам...
мәктәп...
парк...

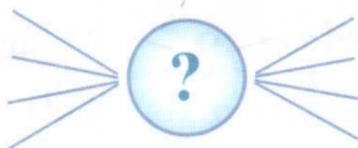

-да
-дә
-та
-тә

уйныйм.

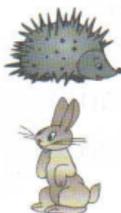
[õ]
[o]
[a°]
[a]

орден
автобус
алма
оя

К

[к]
[к]

Г

[г]
[г]

Сүзлэр кая баралар?

Яшисең, уйныйм, яшим, барасың, барам,
шуам, бийм, жырлыйм, алам, биресең, язам.

Мин

Син

шә...әр \ ? / х
 ...ат / \ һ

бүг...н \ ? / ә
 бел...н / \ е

[қа°...] \ ? / [йә]
 [...ши] / \ [йа]

[...л] \ ? / [йү]
 [...кә] / \ [йу]

- Мин Казанга барам.
- Кайчан?
- Иртәгә.
- Кем белән?
- Әни белән.

Тартык авазлар. Согласные звуки.

звонкие	[б]	[в]	[г]	[ғ]	[д]	[ж]	[ж]	[з]
глухие	[п]	[ф]	[к]	[қ]	[т]	[ш]	[ч]	[с]

звонкие	[w]	[й]	[л]	[м]	[н]	[ң]	[р]				
глухие	—	—	—	—	—	—	—	[x]	[h]	[ц]	[щ]

Кая? Куда?

цирк...	[җа]
Балтач...	[гә]
Зәй...	[қа]
Әлмәт...	[кә]
урам...	[кә]

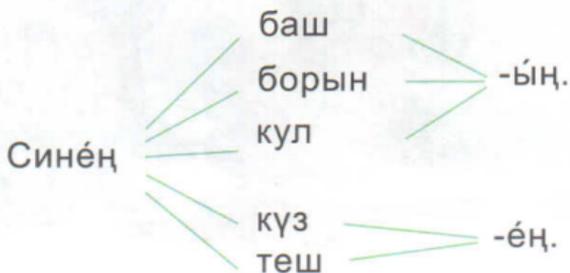
Син кая барасың?

Сәламәт бул! Будь здоров!

авырта́ — болит
авы́ртмый — не болит

баш...

кул... ?

аяк(г)...

авырта́мы?

Кем нэрсэ эйтэ?

- Дәү әні, хәләң ничек?
- Башым авыртá.
- Температу́раң ба́рмы?
- Бар.
- Мә, дару́ эч.
- Рәхмә́т, улы́м.

- Әні, миңа би́р әле.
- Температу́раң ба́рмы?
- Әйе.

Нәрсә белән? С чем?

- Әні, миңа би́р әле.
- Нәрсә белән?
- белән.

Зарядка яса!
 Чанá шу!
 Чаңгы шу!
 Тимераяктá шу!
 Йөз!
 Йөгер!
 Велосипедтá йөр!

белән чэй эч!

эч!

áша!

áша!

Алмá ю!
 ... ю!
 ... ю!
 ... ю!

Йомшáк су, йөгерék су,
 Син минé чистá ю!

сабын

теш щёткасы

сөлгэ

тарак

Синэң

щётка...

сөлгэ...

сабын...

бәрмы?

Нинди сөлгэ кирэк?

Карина

Алсу

Оля

чәч

кул

теш

Дйма кул юа. Дйма бит юа. Дйма кул сертэ.

Нэрсэ белэн? Чем? С чем?

Сабын > белэн ? сертэм.
Селгэ > юам.

Мин

белэн

Мин

белэн

— Кэты, синец кулыц чистамы?

— ...

Безнең гаилә. Наша семья.

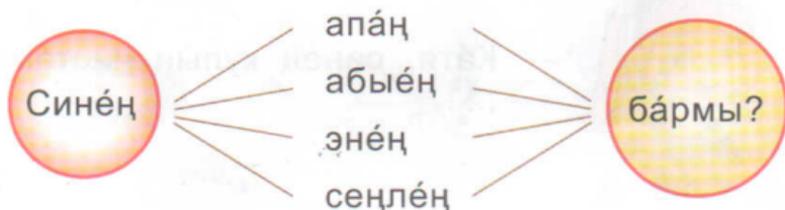

Безнең гаилә.

Безнең гаилә зур. Гаиләдә сигез кешә: әтí, әнi, әбi, баба́й, апа́м, мин, сеңле́м, эне́м. Без ду́с яши́без.

Өйдә кемнәр бар?

Минем әтием, әнием, әбием, бабам, апам, сеңлем, энем бар.

Габдулла Тукáй — бөөк шагыйрь. Ул шигырьлэр, өкиятлэр язган.

Безнең гаилэ.

Өткэй, әнкэй, мин, апай,
Әби, бабай һәм бер песи —
Безнең өйдө без жидөү:
Безнең песи жиденчесе.

Габдулла Тукáй

— Дамир, сезнең гаиләдө
көмнәр бар?

— ...

Кем нишли?

Бу кайсы вакыт? Какое время года?

Кояш келэ.

Кошлар килэ.

Көн жылы.

Кәр эрi.

Тамчы тамá.

— Әминэ, эйдә урамга чыгабыз.

— Ә көн нинди?

—

— Саша, эйдә урамда уйныйбыз.

— Көн жылымы?

—

Кара карга карга кунá,
 Каркылдый ул: «Кәр да кәр,
 Кайчан эрәп бетә кар?»

-мы/ -ме = ?

Көн жылы... ?
 Урамга чыгасың... ?
 Кар эрй... ?
 Көн салкын... ?
 Стадионга барасың... ?

Яз житэ.

Яз, яз, яз житэ,
 Төрөзөнө ачтылар.
 Тып-тып, тып-тып, тып итэ
 Эрэ-эрэ тамчылар.

Фатих Кәрім

- Ләлә, сиңа яз ошыймы?
- Ошый.
- Ни өчөн?
- Көн жылы, рәхәт.

- Кóстя, ө сиңа яз ошыймы?
- Юк.
- Ни өчен?
- Пычрак.

8 нче Март — энилэр бэйрэмэ.

8 Марта — праздник мам.

Кадрлэ эниэм!
Синэ бэйрэм белэн
котлыйм! Сэламэтлэк
телім.

Кызың Алия

Лэйсән!

Синэ бэйрэм белэн
котлыйм! Уңышлар телім!
Дима

Настя,

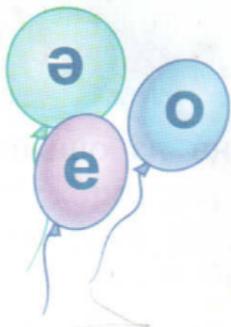
мин

бэйрэм

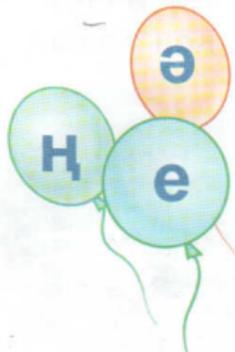
котлыйм!

синэ

белэн

б...йр...м
б...лэн
к...тлый
у...ышлар
т...ли

Тәмлә сүзләр бәрмы?

Сәләм!

Яз житө.

Тыныч йокы!

Матур.

Хәерлә иртө!

Урам.

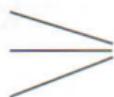
Хәерлә көн!

Куян сикерө.

Марат язә.

Сәу булығыз!

Рәхим итегез!

Мин
Син
Ул

бүләк

бирәм.
бирәсең.
бирө.

Көмгө?

-га/ -гө

өни...

апа...

укытучы...

Ләйсән...

Саша...

өби...

Катя...

- Рамил, син бүләк бирәсеңме?
- Әйө, бирөм.
- Көмгө?
- Әнигө.
- Нөрсө бирәсең?
- ...

Татár халык ашлары. Татарские национальные блюда.

— Улым, ұтыр. аша.

— Рәхмәт, әбиәм.

— тәмләме?

— Бик тәмле.

Нәрсә артык? Что лишнее?

- Кáрлсон, чéй эч.
- Рэхмэт, мин чéй эчэм.
- Нэрсэ белэн эчэсең?
- ...

— Чипполино, син нэрсэ яратáсың?

— Мин яратám.

— Син яратáсыңмы?

— Юк, баллы.

- Исэнмесез, Наилэ апá! Керергэ ярыймы?
- Исэнме, Илдár! Ёйдэ, кер.
- Айдár ёйдэме?
- Ёйдé.

— Камил, эчэсеңме?

— Эчэм.

— Нэрсэ белэн эчэсең?

— белэн эчэм.

Назови блюда, которыми угостили Камиля в гостях.

✓ Туган көнөң белән котлыйбыз!
Поздравляем с Днём рождения!

✓ Туган көн — зур бәйрәм,
Дусларым, килегез.
Без бергә уйныйбыз,
Жырлыйбыз, бийбез.

✓ Тәня, синә туган көнөң белән котлыйм!
Сиңа уңышлар телім!

Сәша

✓ Какие подарки ко дню рождения
получила Тәня?

Кибеттэ. В магазине.

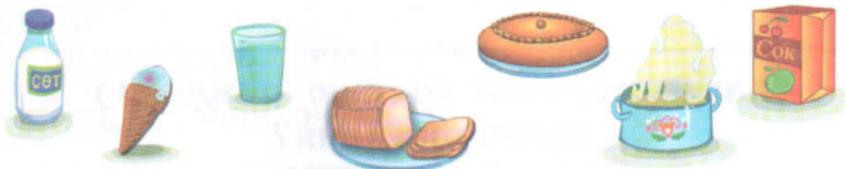
Ашамлыклар. Продукты.

- Апá, айтегез эле, ипи бармы?
- Әйе, ипи бар.
- Ниче сум?
- Унбиш сум.

Мин ... ашыйм.

Мин ... эчэм.

Нинди? Какой?

ачы — горький, кислый
баллы — сладкий

áша — ешь

эч — пей

мин

ашыйм

эчэм

син

ашыйсың

эчэсең

ул

ашый

эчэ

— Мин яратам.

— Ә син яратасыңмы?

— ...

Савыт-саба. Посуда.

чынаяк

чәйнәк

тәлинкә

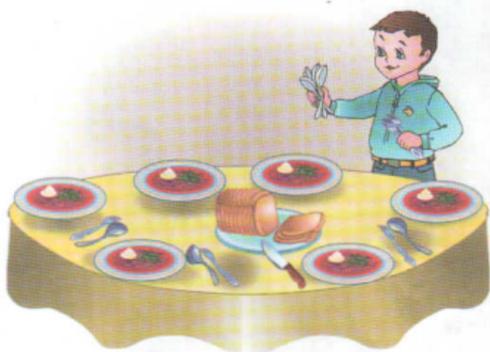
чәнечкә

кашык

пычак

Аш вакыты.

Тәлинкә, кашыклар,
Чәнечкә, пычаклар
Таратá дежурный,
Аш урыны эзерли.

Барй Рәхмәт

Мин

белән

кисәм.

Мин

белән

ашыйм.

Мин

белән

ашыйм.

— Марина, миңа кашык бир әле.

— Ничә кашык кирәк?

— Бер зур кашык, бер бál кашыгы.

- Өйтегез эле, чөйнөк ниңчә сум торá?
- Биш сум торá.
- Зур чөйнөк бáрмы?
- Юк.
- Кашык бáрмы?
- Әйе.
- Ун кашык бiрегез эле.
- Ярый.

1 кашык — 2 сум

1 чөнечкэ — 3 сум

2 кашык — ?

2 чөнечкэ — ?

Ниңчә? Сколько?

Өстөлдэ $\left\{ \begin{array}{l} \dots \text{ кашык} \\ \dots \text{ чөнечкэ} \\ \dots \text{ пычак} \end{array} \right. \text{ бар.}$

Ниңди сүз?

Киемнэр. Одежда.

күлмэк

итэк

яулык

чалбар

бүрэк

башлык

биялэй

итэк

түфли

минэм

башлыгым

күлмөгэм

синэң

башлыгың

күлмөгөң

аның

башлыгы

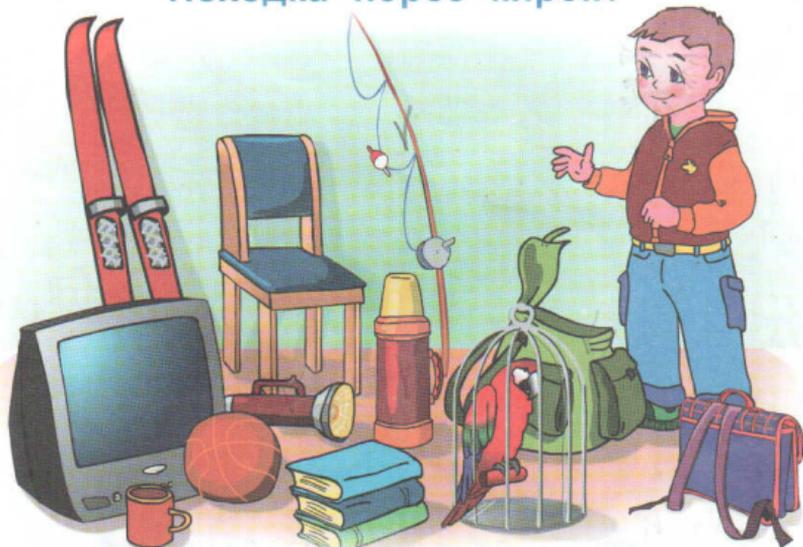
күлмөгэ

Нинди?

- Синэң күлмөгөң нинди?
- Минэм күлмөгэм яшэл.
- Ө кызыл күлмөгөң бармы?
- ...

Походка нэрсэ кирэк?

Нинди күлмэк кирэк?

Алсуга

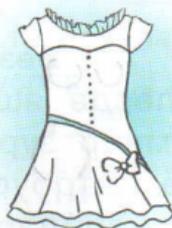

Оляга

?

Ләйсәнгә

кирэк.

- Кáтя, син кáя барáсың?
- Мин кибеткэ барáм.
- Кéм белэн барáсың?
- Әнi белэн барáм.
- Нэрсэ алáсыз?
- ...

Шәһәрдә. В городе.

Безнең шәһәр.

Мин шәһәрдә яшым. Безнең шәһәр бик матур. Урамнар зур, чиста.

Шәһәрдә автобуслар, трамвайлар, машиналар йөреләр.

- Мин { шәһәргә (кәя?) барам.
 шәһәрдә (кайда?) яшым.
 шәһәрдән (кайдан?) кайтам.

Кайда?

Азат белән Олэг автобуста баралар. Малайләр бергә утыралар. Алар — дуслар.

Жауап бир.

- Син кайда яшиһең?
-
- Шәһәр нинди?
-
- Урамнар нинди?
-

Нинди сүз?

Син кáйда яшísсең?

Мин

Казан...	-тá
Зэй...	-тé
Мамадыш...	-дá
Әлмәт...	-дé

яшím.

Син кáйда уйныйсың?

Мин

өй...	-дá
мәктәп...	-тé
парк...	-дé
урам...	-та
стадион...	
бәйрәм...	

уйныйм.

Син кáйдан кайтáсың?

Мин

Казан...	-нэн
Чирмешән...	-нán
Балтач...	-дэн
Әлмәт...	-тэн
Чаллы...	-дán
Минзәлә...	-тán

кайтáм.

— Кызым, әйдә Казанга барáбыз.
— Ярый, әниәм.

стадион

цирк

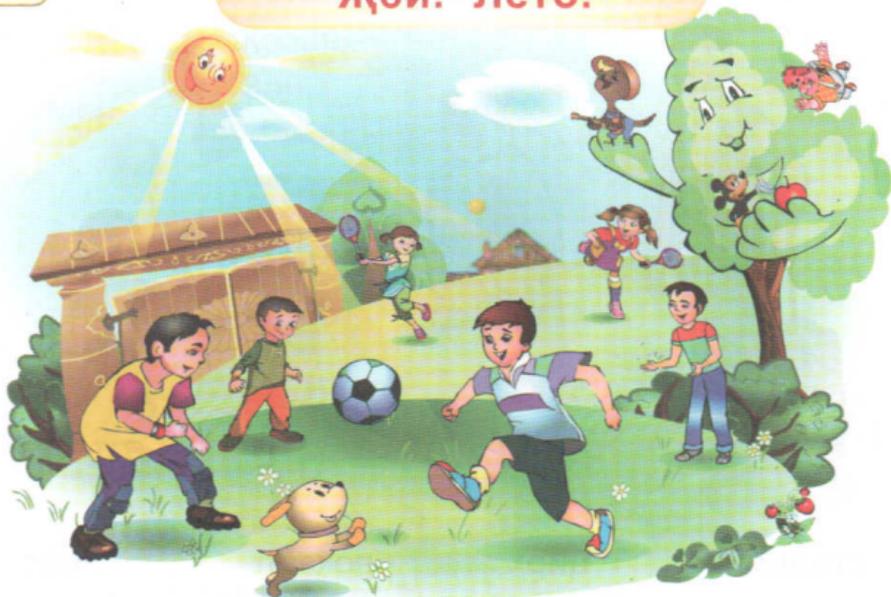
вокзал

кибёт

- Маша, син кая барáсың?
- Мин кибеткэ барам.
- Кем белэн барáсың?
- ...

- Алсú, кáйдан кáйтáсың?
- Мин базардán кáйтáм.
- Базардá нэрсэлэр бар?
- Базардá , , , , , бар.

- Марат, син урманга барасыңмы?
- Әйе, мин урманга барам.
- Кем белән?
-

-
- Дуслар, кая барасыз?
 - Без урманга барабыз.
 - Урманда сез нишлисез?
 - Жилэк, гөмбә жыябыз.

Жилэк жыям, как коям
 Дәү әнигә бүләккә.
 Монда жилэк күп икән,
 Аю, бүрә юк икән.

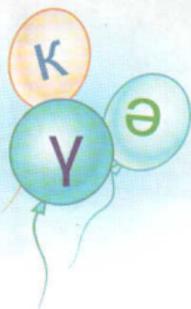

Балá белән Күбәлэк.

— Әйт әле, Күбәлэк,
Сөйләшiк бергәлөп:
Бү кадәр күп очып,
Армыйсың син ничек?

— Мин торám кырлардá,
Болындá, урмандá,
Уйныймын, очáмын,
Якты көн булгандá.

Габдулла Тукáй

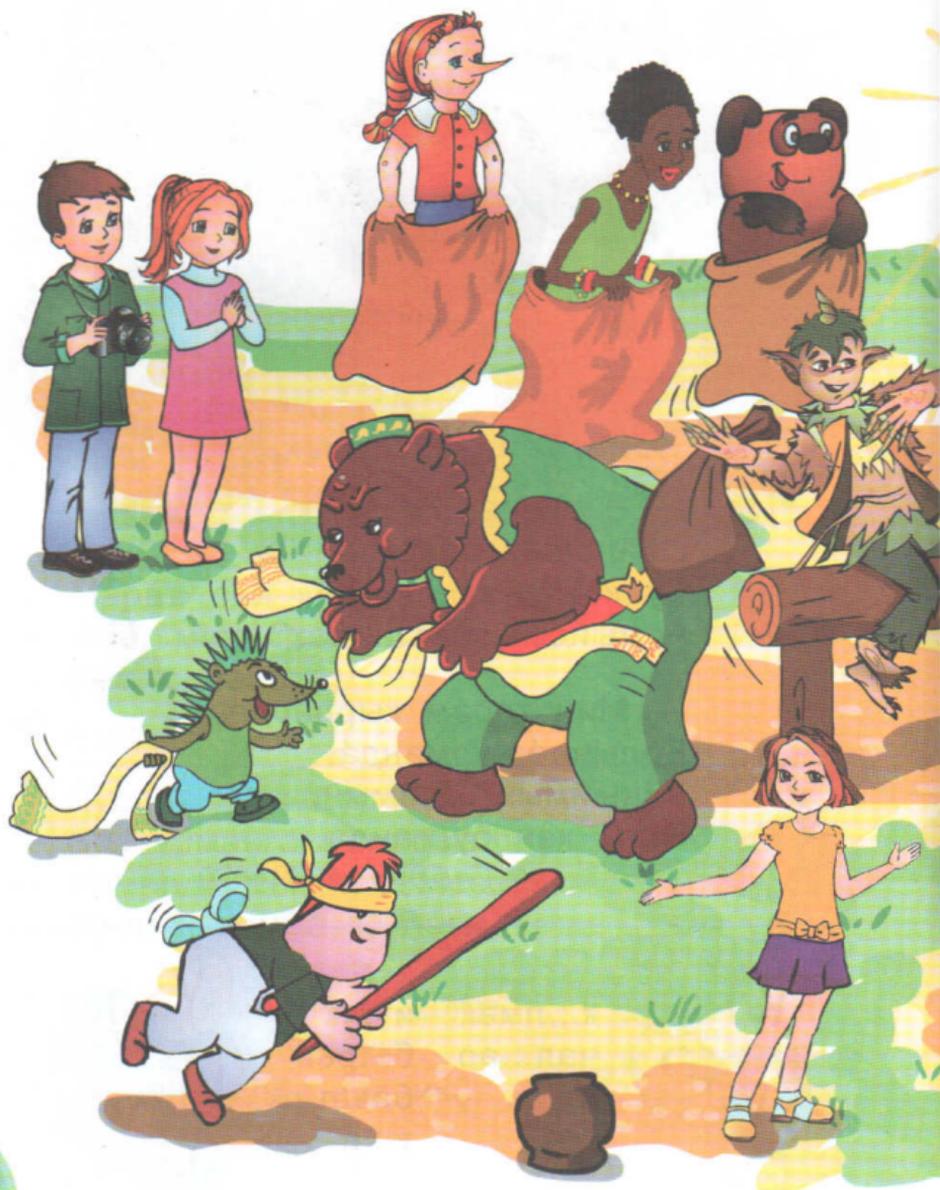

к..лмәк
чал..ар
ит..к

ит..к
б..рек
башл..к
т..н

Сабантуй — күңеллэ бэйрэм.

Сабантуй — весёлый праздник.

Сүзлөк

А

абый — брат, дядя

авыз — рот

авыл — деревня

авыр — тяжело,

тяжёлый

авырта — болит

ага — течёт

агач — дерево

ак — белый

акбур — мел

ала — берёт

алма — яблоко

алты — шесть

аның — его, её

арыслан — лев

астында — под (предлог)

ат — лошадь

аю — медведь

Ә

әби — бабушка

әйдә — давай, айда

әйе — да

әйтә — говорит

әкрән — медленно

әлбәттә — конечно

әйт әле — скажи-ка

әни — мама

әти — папа

әтәч — петух

Б

бабай — дед

бакá — лягушка

бакчá — сад, огород

балык — рыба

барá — идёт, едет

бармак — палец

басá — встаёт

баш — голова

башланá — начина-
ется

белән — с (предлог)

бер — один

бергә — вместе

бетергеч — ластик

биэк — высоко

бий — пляшет

бит — лицо

биш — пять

биялэй — варежка,
варежки

борын — нос

бу — это

булышá — помогает

бурáн — буран, выюга

бүгэн — сегодня

бүрэ — волк

В

вакыт — время

ватык — разбитый,
сломанный

Г

гафу́ йт(егез) —
извини(те), прости(те)

гарму́н — гармонь

гөбәдия — губадия

гөмбә — гриб

Д

дару́ — лекарство

дәрэс — урок

дәфтер — тетрадь

дөрэс — правильно

дус — друг

дүрт — четыре

дүшәмбэ — понедельник

Е

егермэ — двадцать

ел — год

елáн — змея

елгá — река

Ж

жәй — лето

жидé — семь

жил — ветер

жилэк — ягода

жир жиләге — клубника

житé — наступает

жиңел — легко, лёгкий

жомгá — пятница

жылы́ — тепло, тёплый

жырлы́й — поёт

жыя́ — собирает

З

зәңгэр — голубой

зинһар — пожалуйста

зур — большой

И

исэнме(сез)! — здравст-
вуй(те)!

исём — имя

икé — два

итэк — юбка

итэк — сапог, сапоги

ипи — хлеб

ишэк — осёл

ишэк — дверь

Й

йомгак — клубок

йоклый — спит

йөгерé — бежит

йөзé — плавает

К

кабáк — тыква

каён жилэгé — земля-
ника

каз — гусь

казый — копает

кайда? — где?

кайдан? — откуда?

кайсы? — который?

кайчан? — когда?

ка́я? — куда?

ка́бестé — капуста

кар — снег

кара́ — чёрный

кара́ карга́ — грач

кашы́к — ложка

кем? — кто?

керергé яры́ймы? —

можно войти?

керпé — ёж

кечкенé — маленький

кибéт — магазин

киём — одежда

кил — приходи

кита́п — книга

кичé — вчера

кишéр — морковь

кош — птица

коңгырт — коричневый

куя́н — заяц

күңеллé — весёлый,
весело

кызы́л — красный

Л

лалé — тюльпан

М

маймыл — обезьяна

малай — мальчик

мату́р — красиво,
красивый

ме́нэ — вот

монда́ — здесь

мо́мкин — можно

Н

нача́р — плохо, плохой

ни́нди? — какой?

ни́чэ? — сколько?

ни́чек? — как?

О

оéк — чулки

оекба́ш — носок, носки

оча́ — летает

о́я — гнездо

Ө

өй — дом

өре́ — лаёт

эста́л — стол

эстенде́ — на (предлог)

өч — три

өчпочма́к — треугольник

П

па́нжеша́мбе́ — четверг

па́раме́ч — перемач

песи́ — кошка

песне́к — синица

пешере́ — варит, печёт

пыча́к — нож

пыча́к — грязь, грязно,
грязный

Р

ра́сем — рисунок

ра́сем ясы́й — рисует

ра́хэт — хорошо;
приятно

ра́хме́т — спасибо

С

сабы́н — мыло

салкы́н — холодно,
холодный

сандуга́ч — соловей

саны́й — считает

сары́ — жёлтый

сары́к — овца

сарымса́к — чеснок

сáу бул(ыгыз) — до

свидания

сэгáть — часы

сэлáм — привет

сэламэтлэк — здоровье

сú сибэ — поливает

сигéz — восемь

сикерé — прыгает

син — ты

сишэмбé — вторник

сөлгé — полотенце

сөртенé — вытирается

сет — молоко

су — вода

сугáн — лук

сул — левый

сум — рубль

Т

тавЫк — курица

тагЫн — ещё

тамá — капает

тамчы́ таму́ — капель

тарáк — расчёска

тау — гора

тэлинкé — тарелка

тэмлé — вкусно, вкусный

тэнэфэс — перемена

тел — язык

тиз — быстро, быстрый

тиэн — белка

тимераяк — коньки

торнá — журавль

тотá — держит

төлкé — лиса

тугЫз — девять

туп — мяч

тугáн көн — день

рождения

түгел — не (частица)

тыңлЫй — слушает

тычкáн — мышь

У

уén — игра

уенчы́к — игрушка

уйны́й — играет

укЫй — читает, учится

ул — он, она, оно

умартá — улей

ун — десять

уналты́ — шестнадцать

унбёр — одиннадцать

унбИш — пятнадцать

ундүрт — четырнадцать

унжидé — семнадцать

уникé — двенадцать
унéч — тринадцать
унсигéз — восемнадцать
унтугыз —
девятнадцать
уң — правый
уңыш — урожай
урман — лес
усáл — злой
утыра́ — сидит

У

үзém — сам, сама
үлэн — трава
үрдэк — утка
үрнэк — образец, при-
мерный
үсэ — растёт

Ф

фил — слон

Х

хайвán — животное
хат — письмо
хæрлэ кен! — добрый
день!
хэйлэкэр — хитрый

хэллэр ничек? — как
дела?

Һ

һавá — небо, воздух
һәм — и
һәр — каждый

Ч

чабá — бежит
чалбар — брюки
чанá — сани
чэй — чай
чэйнэк — чайник
чэкчэк — чакчак
чәнечкэ — вилка
чәршәмбэ — среда
чэчэ — сеет
чэчэк — цветок
чеби́ — цыплёнок
чикләвэк — орех
чилэк — ведро
чистá — чистый, чисто
чия — вишня
чыгá — выходит
чынаяк — чашка
чыпчык — воробей
чыршы́ — ель, ёлка

Ш

шакма́к — клетка, кубик

шалка́н — репа

ша́р — шар

ша́һе́р — город

шике́р — сахар

шимбе́ — суббота

шуа́ — катается

шугала́к — каток

Шүрәле́ — Шурале

(сказочный герой)

Ы

ылы́с — хвоя

Э

эз — след

эри́ — тает

эт — собака

эч — живот

эш — работа

эшчән — трудолюбивый

Ю

юк — нет

юл — дорога

юлбары́с — тигр

Я

ябала́к — сова

ява́ — идёт (дождь, снег)

яз — весна

яза́ — пишет

якшәмбе́ — воскресенье

якын — близко, близкий

ялка́у — ленивый

яңа́ — новый

яра́мый — нельзя

ярата́ — любит

ярты́ — половина

яры́сы — нормально

яры́ш — соревнование

ясы́й — делает

ята́ — лежит

яулы́к — платок

яхшы́ — хорошо, хороший

яшел́ — зелёный

яши́ — живёт

яшь — молодой

Словарь

А

апельсин — әфлисұн

Б

бабушка — әби

бежит — йөгерé

белка — тиён

белый — ак

берёт — алá

близко, близкий — якын

болит — авыртá

большой — зур

брат, дядя — абый

брюки — чалбар

буран — бурán

быстро, быстрый — тиз

В

варежка, варежки —

биялэй

варит, печёт — пешерé

ведро — чилék

весна — яз

ветер — жыл

вилка — чәнечкé

вишня — чия

вкусно, вкусный —
тәмле

вместе — бергé

вода — су

волк — бүрé

воробей — чыпчык

восемнадцать — унсигéz

восемь — сигéz

воскресенье — якшәмбé

вот — мэнэ

время — вакыт

встаёт — басá

вторник — сишәмбé

вчера — кичé

высоко — биék

вытирается — сөртенé

выходит — чыгá

Г

гармонь — гармұн

где? — кáйда?

гнездо — оя

говорит — әйтé

год — ел

голова — баш

гора — тау

город — шәһэр

грач — карá каргá
гриб — гэмбэ
грязь, грязно, гряз-
ный — пычрáк
губадия — гөбөдия
гусь — каз

Д

да — айэ
два — икэ
двадцать — егермэ
двенадцать — уника
дверь — ишэк
девятнадцать — унтугыз
девять — тугыз
дед — бабай
делает — ясы́й
день рождения — туган
көн
деревня — авыл
дерево — агач
держит — тотá
десять — ун
до свидания! — сáу
бул(ыгыз)!
добрый день! — хээрлэ
көн!
дом — өй

дорога — юл
друг — дус
дует — өрэ

Е

его, её — аның
ель — чыршы
ещё — тагын
ёж — керпé

Ж

жёлтый — сары
живёт — яши
живот — эч
животное — хайван
журавль — торна

З

заяц — куйн
здесь — мондá
здоровье — селамөтлэк
здоровствуй(те)! —
исанме(сез)!
зелёный — яшэл
земляника — каён жи-
лэгé
злой — усáл
змея — елан

И

и — һәм
игра — уён
играет — уйнай
игрушка — уенчык
идёт, едет — бара
извини(те), прости(те) —
гафу йт(егез)
имя — исём

К

каждый — һәр
как дела? — хәллэр
ничек?
как? — ничек?
какой? — нинди?
капает — тамá
капель — тамчы таму
капуста — кәбестэ
катается — шуá
каток — шугалáк
клетка, кубик — шакмак
клубника — жир жиләгэ
клубок — йомгак
книга — китап
когда? — кайчан?

конечно — әлбэттә
коньки — тимерайк
копает — казый
коричневый — коңгырт
который? — кайсы?
красиво, красивый —
матур
красный — кызыл
крупный — зрә
кто? — кем?
куда? — кая?

Л

лает — өрә
ластик — бетергеч
лев — арыслан
легко, лёгкий — жиңел
лежит — ятá
лекарство — дару
ленивый — ялкау
лес — урман
летает — очá
лиса — төлкэ
лицо — бит
ложка — кашык
лошадь — ат
лук — суган

любит — яратá
лягушка — бакá

М

магазин — кибёт
маленький — кечкенé
мальчик — малáй
мама — әні
медведь — аю
медленно — әкрэн
мел — акбур
можно — мөмкин
можно войти? —
керергé ярыймы?
молодой — яшь
молоко — сөт
морковь — кишёр
мыло — сабын
мышь — тычкан
мяч — туп

Н

на (предлог) — өстендэ
наступает — житé
начинается — башланá
не (частица) — түгел
небо — һавá

нельзя — ярамый
нет — юк
новый — яңá
нож — пычак
нормально — ярыйсы
нос — борын
носок, носки — оекбáш
обезьяна — маймыл

О

овца — сарык
одежда — киём
один — бер
одиннадцать — унбёр
он, она, оно — ул
орех — чикләвэк
осёл — ишэк
откуда? — кáйдан?

П

палец — бармак
папа — әтí
пей — эч
петух — әтэч
письмо — хат
пишет — язá
пиши — яз
плавает — йезé

платок — яулық
плохо, плохой — начар
под (предлог) — астында
поёт — жырлый
пожалуйста — зинһар
поливает — сү сибә
половина — ярты
полотенце — сөлгә
помогает — булыша
понедельник — дүшәмбә
правильно — дәрәс
правый — уң
привет — сәләм
примерный, образец —
үрнәк
приходи — кил
прыгает — сикерә
птица — кош
пятнадцать — унбиш
пятница — жомга
пять — биш

Р

работа — эш
растёт — үсә
расчёска — тарак
река — елга
репа — шалкан

рисует — рәсәм ясый
рисунок — рәсәм
рот — авыз
рыба — балык

С

с (предлог) — белән
сад, огород — бакча
сам, сама — үзәм
сани — чанá
сапог, сапоги — итэк
сахар — шикәр
сегодня — бүгән
сеет — чәчә
семнадцать — унжиде
семь — жиде
сидит — утыра
синий — зәңгәр
синица — песнәк
скажи, пожалуйста —
әйт, зинһар
скачет — чаба
сколько? — ничә?
след — эз
слон — фил
слушает — тыңлый
снег — кар
собака — эт

собирает — жыя
сова — ябалак
соловей — сандугач
соревнование — ярыш
спасибо — рэхмет
спит — йоклый
среда — чершамбе
стол — остел
суббота — шимбе
считает — саный

Т

тает — эри
танцует — бий
тепло, тёплый — жылы
тетрадь — дэфтер
течёт — ага
тигр — юлбарыс
треугольник — өчпочмак
три — өч
тринадцать — унеч
трудолюбивый — эшчен
ты — син
тыква — кабак
тюльпан — лале
тяжело, тяжёлый —
авыр

У

улей — умарта
урожай — уңыш
урок — дерес
увлекательный —
күчелле

Х

хвоя — ылыс
хитрый — хэйлекер
хлеб — ипи
холодно, холодный —
салкын
хорошо — рехет
хорошо, хороший —
яхшы

Ц

цветок — чечек
цыплёнок — чеби

Ч

чай — чэй
чайник — чэйнек
чакчак — чакчак
часы — сэгаты
чашка — чынаяк

чёрный — карá
чеснок — сарымсáк
четверг — пәнжешәмбé
четыре — дүрт
четырнадцать — ундүрт
чистый, чисто — чистá
читает, учится — укый
чулки — оéк

Ш

шар — шар
шестнадцать — уналты
шесть — алты
Шурале (сказочный
герой) — Шүрэлé

Э

это — бу

Ю

юбка — итэк

Я

яблоко — алмá
язык — тел

Эчтәлек

Содержание

Әйдәгез танышабыз!	
Давайте познакомимся!	4
Урман дусларыбыз.	
Наши лесные друзья.	14
Мәктәптә.	
В школе.	24
Йорт хайваннары һәм кошлары.	
Домашние животные и птицы.	28
Бакчада.	
В огороде.	38
Кыш.	
Зима.	44
Сәламәт бул!	
Будь здоров!	56
Безнең гаилә.	
Наша семья.	62
Кибеттә.	
В магазине.	72
Шәһәрдә.	
В городе.	78
Жәй.	
Лето.	82
Сүзлек.	86
Словарь.	93